

## 2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (XCIV):

**Adevărul nu visează niciodată? - dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie! - cel mai tradus document - recover better?**

10 decembrie anual  
Recover Stand Up for  
Better Human Rights

**Dosarele  
patrimoniului (XCIV)**

2021

Valoarea liturgică  
și culturală a  
cimitirelor!

cimitirul municipal Sibiu,  
cel mai mare din România?  
... între 1948 - 1990 au  
dispărut "orașe ale morților"!

**Hanuka**  
28 noi. -  
6 dec. 2021  
**Sărbătoarea  
luminilor**

Președintele  
comunității  
evreilor  
Sibiu

ing. Otto  
Deutsch

**Adevărul nu visează niciodată!**  
**Emil Cioran De aceea nu ne privește el.**  
**Ce-am face cu minora lui realitate?**

Filozoful rășinărean, Emil Cioran scria, în replică la afirmația unui filozof oriental - „Adevărul nu visează niciodată”: «De aceea nu ne privește el. Ce-am face cu minora lui realitate? El nu există decît în minți de dascăli, în superstiții de școală, în vulgaritatea tuturor ucenicilor. Dar în cugetul întraripat de infinitul său, visul e mai real ca toate adevărurile.

Lumea nu este, ea se creează de fiecare dată, un fior de început ne scormone jăratecul sufletului. Eul e un promontoriu în nimic ce visează un spectacol de realitate». În albumul cronică „Sibiul multicultural și memorial. Descoperiți comorile Sibiului”, punctul de pornire îl reprezintă premiza esențială: pasajul din „Declarația Universală a Drepturilor Omului” (adoptată de O.N.U., la 10 decembrie 1948) - în care sunt stipulate următoarele drepturi: «**Art. 18. Orice om are dreptul la libertatea gândirii, de conștiință și religie; acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, singur sau împreună cu alții, atât în mod public, cât și privat, prin învățatură, practici religioase, cult și îndeplinirea riturilor. Art. 19. Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspîndi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat.**»

Marea familie sibiană de astăzi a moștenit un patrimoniu inestimabil, ridicat de înaintași din toate confesiunile creștine. Sunt vechi locașuri de cult - în care se mai oficiază slujbe - dar și capele,

cavouri, cripte și morminte -, unele dintre acestea protejate prin lege, ca monumente istorice. Patrimoniul religios moștenit, poate fi descoperit în expoziția foto-documentară permanentă „**Descoperiți comorile Sibiului**”, expoziție redeschisă în impresionanta capelă (din stânga), a cimitirului municipal, cu sprijinul primarului municipiului - doamna Astrid Cora Fodor și al Serviciului Public Administrarea Cimitirului - director Adina Goța. Proiectul „**Parcul Memorial Multicultural Dumbrava Sibiului**” (I) este cofinanțat de Consiliul Local și Primăria Municipiului Sibiu, prin agenda culturală 2021. Este prima expoziție vernisată în cimitirul sibian - fondat în 1907 -, despre care se știe puține lucruri, fiind prezentat în mediul online ca fiind cel mai mare din România (cu 37 ha).

În lucrarea „**CARTA NEAGRĂ A PATRIMONIULUI INSTITUȚIILOR DE CULT ȘI A CIMITIRELOR SIBIENE**” s-au prezentat câteva argumente pentru demararea unui proces lung, unul din obiectivele proiectului fiind conservarea unor biserici și cimitire sibiene care s-au păstrat și care întrunesc - cel puțin sub aspectul vechimii - condițiile pentru a fi incluse în lista monumentelor istorice de interes național sau local (după caz). Astăzi, se știe că sub presiunea multelor solicitări de locuri de veci, cimitirul municipal s-a extins continuu, pentru ca între 1948 - 1990 să dispară toate „orașele morților”, datorită politicii de modernizare urbane. În numărul trecut, am prezentat vechile cimitire ale Sibiului, nici unul nefiind marcat memorial; o parte din spațiile vechilor cimitire au fost transformate în parcuri, sau pe locul lor s-au construit diverse imobile.

Pentru cunoașterea acestui patrimoniu, invităm cititorii să descopere patrimoniul religios al cultului mozaic (evreiesc).

Mica istorie a edificării acestui patrimoniu este prezentată de venerabilul ing. Otto Deutsch (n. 31 iulie 1935), președintele Comunității Evreiești din Sibiu: «În anul 1870 prin efortul unor intelectuali evrei, ia ființă Comunitatea Evreilor din Hermannstadt, cu scopul de a armoniza viața emigranților evrei sosiți din zone diferite ale Europei, unde erau persecutați sau pentru a scăpa de pogromuri. Deasemenea, un scop de seamă urmărit a fost integrarea în societatea locală multietnică însă în care predomina cea săsească, care deținea administrarea teritorială. Evreii fiind în majoritate mici meseriași, au fost împinși spre marginea cetății, deservind de fapt populația rurală. Crearea unei Comunități, a presupus, alegerea unui Rabin, a unui președinte, precum și diverse locații specifice cultului, baie rituală, hahamuk (care taie ritual păsările), organizații de tineret: sportive, de tinere fete, cursuri de gospodărie, grupuri de ajutor, toate contribuind la o viață evreiască tradițională.

O comunitate însă nu este pe deplin formată fără existența unei case de rugăciuni, inițial fiind închiriată o clădire, până în anul 1899, când este construită și inaugurată actuala **SINAGOGĂ, considerată casa și sufletul Comunității**. Acest impunător edificiu, construit atunci la periferia orașului, neavând permisiunea în cetate, ca și cimitirul alocat tot în afara cetății, prin extinderea orașului, sunt în prezent în chiar partea centrală. Cimitirul în cauză este închis din 1905, fiind alocat Comunității un spațiu în cel municipal. Numărul evreilor sibieni a avut un maxim în ajunul celui de al II -lea război Mondial, cifra a descrescut prin plecările în Israel, în perioada anilor 1970-1980. Evreii au avut o contribuție remarcabilă la viața economică, socială, culturală și medicală, prin

personalitățile din toate ramurile enumerate și nu numai. În cimitirele evreiești, se odihnesc oameni care au fost vârfuri în domeniile lor de activitate, modele de bună înțelegere și colaborare cu etniile conlocuitoare, adăugând o pagină valoroasă la istoria orașului». Puțini sibieni cunosc cimitirul evreiesc din Lazaret, deschis în 1855. Situat la intersecția str. Macaralei cu Calea Gușteriței, în vecinătatea unei impresionante biserici ortodoxe, cimitirul este protejat de un gard înalt; gardul de beton ascunde o vegetație luxuriantă, dar și cele 63 de morminte - ce mai pot fi identificate - ale unei comunități care a cunoscut în ultimul secol o continuă disoluție. Nu întâmplător, cimitirul a fost - un timp - groapa de gunoi a cartierului. Micul cimitir - cu o suprafață de cca. 2400 mp - reprezintă imaginea unui obiectiv de patrimoniu în pericol, comunitatea evreilor din Sibiu fiind receptivă la proiectele de conservare, reabilitare și promovare a acestui spațiu memorial.

Iar pentru că evreii din întreaga lume se bucură în aceste zile (28 noiembrie - 6 decembrie) de „sărbătoarea luminilor”- „Hanuka”, comemorându-se redobândirea controlului asupra Ierusalimului și rededicarea Templului (amintindu-se de luptele din 165-163 î.e.n.), toți românii ar trebui să mediteze la importanța speranței și a credinței, atât în destinul individual cât și în cel al unei colectivități, unite de o istorie zbuciumată, dar plină de tradiții și obiceiuri.

În 10 decembrie anual, toate statele de pe „Terra” sărbătoresc „Ziua internațională a drepturilor omului”; astfel, se amintește de ziua din 1948, când Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite - organizația care consideră că toți suntem membrii unei mari familii umane, cu drepturi egale și inalienabile, fundament al libertății, dreptății și păcii în lume - a proclamat cel mai tradus document din lume. Știați că „Declarația Universală a Drepturilor Omului” este un document disponibil, în peste 500 de limbi? La peste șapte decenii de la proclamare, ne întrebăm retoric dacă drepturile sunt unitar respectate, pe singurul pământ pe care pretindem că-l cunoaștem? De ce „Ziua internațională a drepturilor omului 2020” a avut ca temă „Recover Better - Stand up for Human Rights”?

(va urma)

**Marius HALMAGHI**

**Sursa online:**

**<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-xciv-adevarul-nu-viseaza-niciodata-dreptul-la-libertatea-gindirii-de-constiinta-si-religie-cel-mai-tradus-document-recover-better-161683.html>**



**În: Tribuna, 02 decembrie 2021**